

OLIKA

GÅ PÅ MÅL MARTA

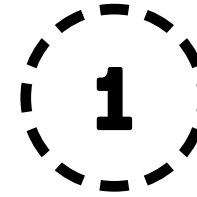

ANJA GATU

**GÅ
PÅ MÅL
MARTA**

ANJA GATU

Han var nästan dubbelt så lång som hon, och vägde säkert tre gånger så mycket. Han stirrade stint på henne.

– Kom igen då, väste han. Ta dig förbi mig om du kan. Visa mig dina tricks så ska jag visa dig hur det går för den som försöker dribbla bort João. Ingen kan ta sig förbi mig.

Han ska få se, tänkte Marta. Han vet inte vad han pratar om.

Marta kände på bollen under foten. Hon rullade den lätt fram och tillbaka och funderade på om hon skulle gå på Joãos högra eller vänstra sida. Så bestämde hon sig: hon skulle gå åt höger. Kroppen började dansa, fötterna var lätta, hon lutade sig lätt åt vänster och drog samtidigt bollen med sig åt höger. Finten var enkel men rörelserna så snabba och beslutsamma att João aldrig hade en chans. Marta var förbi honom och hörde bara ett vrål bakom sig när hon satte fart mot de två stenarna som bildade ett mål längre ner på gatan.

Det var inte första gången hon var med om något sådant här. De som aldrig hade spelat med henne kunde

2

inte föreställa sig att hon skulle kunna vara så teknisk och skicklig. Ibland retade de henne för hennes spinkiga ben.

Det är deras problem, brukade Marta tänka när nya motståndare underskattade henne så grovt. För henne gav det bara nya chanser att överraska. Det var alltid lättare att spela mot någon som inte förstod hur bra hon var på fotboll.

Som João. Marta visste inte exakt vem han var, bara att han var kompis med någon på gata B. På besök, antagligen, utan att veta att den stora stjärnan på den här gatan var Marta, minst av dem alla men med en teknik som gjorde att ingen kunde mäta sig med henne.

Nu vet han, tänkte Marta när hon var förbi honom. Nu behöver han aldrig mer undra.

Det började skymma över Dois Riachos. Ovanför bergen som omslöt den lilla staden var himlen röd och mörkret föll snabbt. Marta visste att det var dags att skynda hem till farmor. Hennes storebror José skulle bli tokig på henne om han förstod att hon hade varit ute och spelat fotboll idag också.

– Jag måste sticka, sa hon nästa gång det blev en paus i spelet.

Edson nickade. Han förstod. Han skulle vara kvar en liten stund till, men sedan skulle han också gå hem.

– Vi ses väl imorgon igen? sa han, och trots att det var en fråga så visste han svaret.

De skulle ses nästa dag också. De sågs varje dag och spelade på gatan. En del av deras kompisar gick i skolan, men inte Marta och Edson.

– Ja, vi ses imorgon igen, sa Marta, och så vinkade hon till de andra som spelade.

Gatorna var ganska backiga i Dois Riachos, men barnen hade en särskild plats där de brukade spela: en liten bit av gatan som var tillräckligt jämn och där det

gick att lägga upp stenar som mål så att de kunde spela match.

Matchen återupptogs medan Marta sprang hem mot farmor. Hennes hus låg nära, bara några gator bort från huset där Marta bodde med sin mamma och sina syskon. Husen var inte stora i den här delen av staden. De flesta hade bara en våning och inte mer än två rum, och de låg tätt intill varandra med små trädgårdar bakom. Alla var målade i glada pastellfärger som hade börjat flagna. Turkosa, ljusgula, rosa. Och så några vita. Farmors var turkost och det finaste på hela gatan, tyckte Marta. Hon hade vita spetsgardiner i det lilla fönstret, och inne på gården fanns en buske med små rosa blommor som farmor vårdade ömt.

Plötsligt stannade Marta. Det låg något vitt på gatan. Först tänkte hon att det bara var lite skräp, men det var en tidning. Hon kände igen den – det var gårdagens exemplar av Jornal de Alagoas, dagstidningen i Alagoas där Dois Riachos låg.

Hurra! tänkte Marta. De dagarna hon hittade en tidning var extra bra dagar. Hon hade inte tid att titta närmare på den nu, men hon gjorde som vanligt: rullade ihop den, tog den med sig och sprang vidare.

Det första Marta såg när hon klev innanför dörren hos farmor var José, som satt i soffan framför teven med de långa benen utsträckta under det lilla soffbordet.

Det bruna kortklippta håret stod åt alla håll, och han stirrade argt på henne med sina mörka ögon när han fick syn på henne.

– Var har du varit?

– Hemma, chansade Marta.

Hon hoppades att storebrodern hade gått direkt från jobbet hem till farmor. I så fall kunde han inte veta att hon ljög om var hon varit.

José tittade misstänksamt på sin lillasyster men sa inget mer. Marta andades ut. Hon skulle slippa bråka med sin bror den här kvällen.

– Marta, sa farmor. Vad bra att du kommer! Maten är redan färdig.

Farmor log så där som bara hon kunde, ett leende som gjorde att Marta blev alldeles varm inombords. Hon strök med ena handen över det grå håret som låg bakåtkammat över huvudet. Trots att inte Marta var särskilt lång, var farmor inte mycket längre.

”Jag fick inte så mycket mat när jag var barn”, brukade farmor säga och plira med de bruna ögonen. ”Det var därför jag inte växte så mycket.”

Marta kramade om sin farmor och gick fram till spisen. Där stod två kastruller.

– Lite bönor och ris? frågade farmor som vanligt.

– Och farofa, svarade Marta och strödde lite av mjölet på bönorna.

Plötsligt kände hon hur hungrig hon var. Det var länge

sedan hon åt lunch, och sedan dess hade hon spelat fotboll i flera timmar.

Vid bordet satt redan flera av Martas kusiner och åt. Farmors hus var inte stort, men det var fullt av barn från morgon till kväll. De var där medan föräldrarna arbetade, och nu satt de och åt i väntan på att bli hämtade.

Marta tog för sig av maten och satte sig bredvid sin kusin Solange. Hon slevade hungrigt i sig maten och vecklade sedan ut tidningen på bordet. Solange lutade sig närmare Marta och studerade tidningen intresserat. Hon gick inte heller i skolan och kunde inte heller läsa eller skriva, trots att hon hade fyllt tretton i april. Hennes föräldrar hade låtit Solanges storsyster Luzia gå i skolan istället. Resten av syskonen fick börja arbeta redan som barn. Det fanns helt enkelt inte pengar till att sätta dem alla i skolan.

Marta började leta bland bokstäverna. Det var ett myller av text, men här och där hittade hon det hon sökte: M. Hennes bokstav.

– Vad gör ni? frågade farmor, som plötsligt stod lutad över tidningen.

– Vi letar efter våra bokstäver, sa Marta koncentrerat. En dag ska jag börja skolan, och då vill jag kunna skriva mitt namn.

– Mhm, suckade farmor och skakade sakta på huvudet. Vi får väl se hur det blir med det.

– Men kanske till hösten? försökte Marta.

– Vi får se, vi får se, sa farmor och log. Sedan tittade hon mot dörren. Är det nån som kommer?

Dörren öppnades och där stod Martas mamma. Ansiktet var trött, men hon log. Hon hade på sig de svarta hembiträdekläderna som hon hade varje vardag. Det vita förklädet var smutsigt, och håret som hon så noga satte upp i en hård knut varje morgon hade börjat släppa på sidorna. Det hade varit en lång arbetsdag, som vanligt.

– Kom in och sätt dig, sa farmor. Jag ska lägga upp mat åt dig.

– Tack, snälla Elvira, sa Martas mamma och sjönk ner på en stol.

Hon åt under tystnad. Sedan la hon ifrån sig besticken och tittade på farmor igen.

– Har du nåt extra bröd? frågade hon. Vårt är slut, så jag vet inte vad vi ska äta till frukost imorgon. Jag får lönen först på fredag.

Farmor reste sig utan ett ord och öppnade köksskåpet. Marta följde henne med blicken.

– Här, sa farmor och sträckte fram ett bröd. Har du kaffe?

– Litegrann, sa mamma. Så att det räcker i alla fall. Farmor nickade eftertänksamt.

– Mamma, sa Marta. Får jag börja i skolan i höst?

Mamma bara tittade på henne med trött blick. Så vände hon bort ansiktet. Farmor tittade på Marta och

skakade på huvudet som om hon ville säga: Tjata inte. Trötta inte ut din mamma med frågor som du ändå vet svaret på.

Marta svalde och tittade ner i bordet. Hon ville inte vara tjatig och jobbig. Men hon ville så väldigt gärna gå i skolan.

Morgonen därpå vaknade Marta tidigt. Solen sken in genom de tunna gardinerna som hängde för det lilla fönstret i rummet där de sov, hela familjen tillsammans. Mamma hade redan gått till jobbet, och i sängen intill Martas fortfarande hennes storebror Valdir. De andra syskonen, José och Angela, hade gått hemifrån. Marta slängde benen över sängkanten, hoppade ner på golvet och gick ut i det andra rummet, som var kök och vardagsrum i ett. Solen lyste redan starkt där ute, men inne i huset var det mörkt. Fönstren var små för att hålla solljuset och hettan ute.

Undrar om det finns något bröd kvar, tänkte Marta och lyfte på en kökshandduk som låg på diskbänken. Där låg halva brödet som mamma hade fått av farmor igår. I en skål på bänken fanns bananer.

Marta satte sig vid köksbordet med en banan. Allt kändes plötsligt hopplöst. Skulle hon någonsin få börja skolan? Mamma och farmor bara suckade och började prata om något annat när hon försökte fråga dem om skolan, och hon fattade ju att om de knappt ens hade

"Fotboll ger styrka. Det fattade jag när jag var 14 år gammal och tränade ett fotbollslag hemma i Sverige. Jag såg hur fotbollen och mitt ledarskap fick tjejerna att växa, ta plats och stå upp för sig själva och för varandra. Ja, jag såg hur fotboll kan förändra världen! Några år senare flyttade jag till Moçambique, i södra Afrika, och började träna tjejer i fotboll där med. Och det var då som jag startade organisationen Futebol dá força. Det betyder "fotboll ger styrka" på portugisiska (som de pratar i Moçambique). Nu finns Futebol dá força i Moçambique, Sverige och flera andra länder runt om i världen, för att alla tjejer som vill ska spela fotboll, ha kul och bli starka människor som tror på sig själva och på andra. I Sverige har Futebol dá força även speciella träningstider som heter Futebol Aberto, "öppen fotboll". Dit kan tjejer komma och spela fotboll med en fantastisk Futebol dá força-tränare. Och dit kan alla komma, oavsett om de är nybörjare eller har spelat förr. Välkommen, du med!"

Cecilia Andrén Nyström
Grundare av
Futebol dá força

"Jag väljer att ge min del av intäkterna för den här boken till Futebol dá força eftersom jag vill bidra till att tjejer får chansen att spela fotboll både i Sverige och i andra delar av världen. För mig har fotbollen förändrat mitt liv, jag vill att fler ska få uppleva det och bli stärkta av den."

Marta Vieira da Silva är mest känd som kort och gott "Marta" och föddes den 19 februari 1986 i den lilla brasilianska staden Dois Riachos i Alagoas. Redan när hon var ung upptäcktes hennes talang, och hon fick möjlighet att komma till Rio de Janeiro. Därifrån kom hon 2004 till Umeå IK som proffs, och hon har sedan dess spelat både i USA och för svenska Tyresö FF. Våren 2017 värvades Marta från svenska Malmöklubben FC Rosengård till amerikanska Orlando Pride, och så spelar hon så klart med brasilianska landslaget. Marta räknas som en av världens absolut bästa fotbollsspelare med en talang för att dribbla. Hon har blivit utnämnd till världens bästa kvinnliga fotbollsspelare fem gånger, och hon har fått många andra utmärkelser och vunnit många mästerskap. Till exempel har hon tagit VM-silver med Brasilien 2007, OS-silver 2004 och 2008. Med Umeå vann hon Champions League 2004, och har totalt sju SM-guld. Hon blev utsedd till bästa spelare i VM 2007 och har blivit bästa målskytt i allsvenskan tre gånger (2004, 2005, 2008). Boken bygger på samtal med Marta och är inspirerad av hennes berättelser om sin uppväxt och karriär. Precis som i boken växte hon upp under fattiga förhållanden med sin mamma och sina syskon och med mycket hjälp av sin farmor. Det är också sant att hon inte visste att det fanns ett brasilianskt damlandslag när hon var liten – men nu vet alla i Brasilien vem Marta och de andra kvinnliga landslagsspelarna är. Tack vare förebilder som Marta är det numer självklart för tjejer att spela fotboll!

författare

Anja Gatun är journalist på Sveriges Radio, och har tidigare jobbat i många år som sportjournalist. "I högstadiet började jag träna min lillasysters fotbollslag och tanken föddes om att alla de roliga – och ibland allvarliga – situationerna vi var med om borde göras om till skönlitteratur. Nu skriver jag om verkliga stjärnor, vilket är roligt eftersom jag kan inspireras av deras erfarenheter och personlighet också. Det är extra roligt att skriva om Brasilien eftersom jag har rest där mycket. Det är ett väldigt speciellt land som jag tycker mycket om. Första gången jag såg Marta spela var när jag bevakade fotbolls-VM 2003 i USA. Då var Marta sjutton år, och sedan dess har jag följt hennes spännande resa i världseliten och nu har jag haft lyxen att kunna se henne spela till vardags i Malmö där jag bor."

Miss inte våra andra böcker 9-12 år

Fotbollsböcker 6-9 år

Aberto-serien

Serien Fotbollsstjärnor

DET FINNS INGET SOM KAN STOPPA MARTA med bollen!
Inte spelarna på planen. Inte flip-flopsen. Inte brorsan.
Hon är snabbast på plan där hon dribblar och fintar och
drömmen är att en dag vara med i landslaget. Men när en
agent erbjuder henne en plats på en fotbollsskola i Rio
vet hon inte vad hon ska göra. Det är långt hemifrån och
hon måste lämna alla hon tycker om. Och framförallt
kostar det en massa pengar. Martas mamma säger att
hon får åka om hon får ihop pengarna själv. Nu sätts
Martas vilja på prov!

En berättelse med fotbollen
och kärleken till sporten i fokus,
inspirerad av dribblardrottningen
Marta Vieira da Silvas liv. En av
världens bästa fotbollsspelare, som
inte bara briljerar i brasilianska
landslaget utan dessutom varit
proffs i flera svenska klubbar,
senast i FC Rosengård.

Martas del av intäkterna för den här boken skänker hon
till Futebol dá força som stärker flickor genom fotboll.

ISBN 978-91-88347-07-7

